

✖ Katarzyna Czyżewska, 2022-01-13 09:50

Katarzyna Czyżewska

Czy przepisy prawa o obrocie produktami rolnymi i spożywczymi stosują się do leków?

Fot. Marcin Petruszka

Co mają wspólnego produkty rolne z lekami? Obrót zarówno produktami rolnymi, jak i lekami (a przynajmniej niektórymi z nich), podlega tym samym ograniczeniom, wynikającym z przepisów nowej Ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi.

Ustawa z 17 listopada 2021 roku (która weszła w życie 23 grudnia 2021 roku) zastąpiła uprzednio obowiązującą Ustawę z 15 grudnia 2016 roku o tym samym tytule. Zgodnie z uzasadnieniem projektu nowej Ustawy, ma ona na celu wdrożenie do krajowego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/633 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych. *Ratio legis* europejskiej, a także polskiej legislacji w tym zakresie jest jasne; zgodnie z uzasadnieniem projektu Ustawy: „*Na poszczególnych etapach łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych funkcjonuje różna liczba podmiotów o różnym rozmiarze działania. W Polsce oraz w innych krajach Unii Europejskiej występują silne ekonomicznie skonsolidowane podmioty sektora dystrybucji oraz przetwórstwa i słabsze rozdrobnione podmioty produkujące surowce rolne i artykuły spożywcze. Różnice w potencjale ekonomicznym między dostawcą a nabywcą mogą prowadzić do narzucania nieuczciwych praktyk handlowych przez podmioty większe podmiotom mniejszym*„. Chodzi zatem o ochronę małych podmiotów działających na rynku sprzedaży produktów rolnych przed kontrahentami, których pozycja rynkowa nierzadko pozwala na narzucanie dostawcom / odbiorcom nieuczciwych warunków w obrocie.

Warto jednak zauważyć, że obowiązujące już przepisy nowej Ustawy mogą mieć zastosowanie również do obrotu produktami leczniczymi, co wynika z innej niż w uprzednio obowiązującej Ustawie konstrukcji definicji produktu rolnego lub spożywczego. Obecnie Ustawa stanowi, że do kategorii produktów rolnych lub spożywczych zaliczamy produkty wymienione w Załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a także produkty przetworzone z przeznaczeniem do spożycia, z wykorzystaniem produktów wymienionych w tym Załączniku. W Załączniku I do Traktatu znajdziemy z kolei m.in. produkty, które mogą potencjalnie być wykorzystane do produkcji leków, jak np. pektyna, gluten pszenny, skrobia i sacharoza.

Czy to oznacza, że produkt leczniczy, który zawiera w składzie np. skrobię, będzie mógł być uznany za „produkt przetworzony z przeznaczeniem do spożycia”, z wykorzystaniem produktu wymienionego w Załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej? Wydaje się, że taka interpretacja jest możliwa; zwłaszcza w świetle przepisów dotychczas obowiązujących. Uchylona już Ustawa z 2016 roku w zakresie definicji produktu rolnego lub spożywczego odsyłała do pojęcia „środka spożywczego”, zdefiniowanego w artykule 2 Rozporządzenia (WE) nr 178/2002 z 28 stycznia 2002r., ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności. W

rozumieniu tego artykułu, środek spożywczy oznacza jakiegokolwiek substancje lub produkty, przetworzone, częściowo przetworzone lub nieprzetworzone, przeznaczone do spożycia przez ludzi lub, których spożycia przez ludzi można się spodziewać, z wyłączeniem jednakże m.in. produktów leczniczych, kosmetyków, tytoniu i wyrobów tytoniowych, czy wyrobów medycznych. W poprzednim stanie prawnym leki były zatem wprost wyłączone z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie; a w nowej Ustawie takiego wyłączenia nie ma.

Co to oznacza dla producenta leków, które mogą być potencjalnie uznane za objęte przepisami Ustawy? W świetle Ustawy zakazane są praktyki nieuczciwie wykorzystujące przewagę kontraktową nabywcy względem dostawcy oraz dostawcy względem nabywcy; przy czym wykorzystywanie przewagi kontraktowej jest nieuczciwe, jeżeli jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagraża istotnemu interesowi drugiej strony albo narusza taki interes. O przewadze kontraktowej możemy mówić w sytuacji, gdy występuje znacząca dysproporcja w potencjale ekonomicznym nabywcy względem dostawcy albo dostawcy względem nabywcy. Ustawa wskazuje, w jakich przypadkach (tj. przy jakich różnicach rocznego obrotu dostawcy i nabywcy) domniemuje się, że rażąca dysproporcja w potencjale ekonomicznym ma miejsce; i warto przy tym pamiętać, że może ona zachodzić w obu kierunkach – przewagę kontraktową, w rozumieniu tych przepisów, może mieć zarówno dostawca produktów, jak i ich nabywca.

W Ustawie zawarto także otwarty (a więc nie wyczerpujący) katalog praktyk, które uznaje się za praktyki nieuczciwie wykorzystujące przewagę kontraktową jednej strony wobec drugiej. W katalogu tym wymienia się m.in. anulowanie przez nabywcę zamówienia w terminie krótszym niż 30 dni przed przewidywanym terminem dostarczenia łatwo psujących się produktów rolnych lub spożywczych, nieuzasadnione obniżanie należności z tytułu dostarczenia produktów rolnych lub spożywczych po ich przyjęciu przez nabywcę w całości albo w umówionej części, w szczególności na skutek żądania udzielenia rabatu, czy pobieranie od dostawcy opłaty stanowiącej warunek przechowywania, prezentowania lub oferowania do sprzedaży jego produktów rolnych lub spożywczych lub udostępniania takich produktów na rynku.

Warto zatem zbadać, czy którykolwiek produkt z oferowanych przez danego producenta leków nie spełnia nowej definicji „produktu rolnego lub spożywczego”, a jeżeli spełnia – należy sprawdzić, jakie obowiązki, a może uprawnienia, wynikają dla dostawcy takiego produktu z nowych przepisów.

Adwokat – Katarzyna Czyżewska

Czyżewscy kancelaria adwokacka